

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 17/2019-74

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. januára 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Libora Duľu a Ladislava Duditša (sudca spravodajca) o ústavnej sťažnosti [REDACTED]

[REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Miroslavom Ivanovičom, Grösslingová 45, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Cbi 11/2004 takto

r o z h o d o l :

1. Konanie o ústavnej sťažnosti [REDACTED] z a s t a v u j e .

2. Základné právo [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED],
[REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED]

na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Cbi 11/2004 p o r u š e n é b o l i .

3. Krajskému súdu v Bratislave p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Cbi 11/2004 konal bez zbytočných prietáhov.

4. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a finančné zadosťučinenie každému v sume 10 000 € (slovom desaťtisíc eur), ktoré je Krajský súd v Bratislave p o v i n n ý zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Krajský súd v Bratislave j e p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 1 203,44 € (slovom tisícdvestotri eur a štyridsaťštyri centov) na účet advokáta JUDr. Miroslava Ivanoviča, Grösslingová 45, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutých rozhodnutí, sťažnostná argumentácia a rekapitulácia vyjadrení účastníkov konania

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) prijal 17. januára 2019 na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ]

žalovaným v 1. rade ako predávajúcim a žalovanými v 2. a 3. rade ako kupujúcimi, ktorou bol na kupujúcich prevedený obytný dom č. s. ■■■■ zapísaný na ■■■■, postavený na pozemku parc. č. ■■■■ v k. ú. ■■■■ spolu s pozemkom s výmerou 893 m², ktorej vklad do katastra nehnuteľností bol povolený 21. júla 1998 pod č. ■■■■. Na základe uznesenia Krajského súdu v Žiline z 21. januára 2004 bola vec postúpená Krajskému súdu v Bratislave (odporcovi v konaní o ústavnej sťažnosti, pozn.).

4. Sťažovatelia v konaní tvrdili, že predmetná zmluva je absolútne neplatným právnym úkonom, pretože správca konkurznej podstaty úpadcu (žalovaný v 1. rade) previedol nehnuteľnosť patriacu do konkurznej podstaty úpadcu spoločníkom úpadcu (žalovaným v 2. a 3. rade) v rozpore s uzneseniami krajského súdu sp. zn. 38 K 111/1995 z 18. februára 1997 a č. k. 38 K 111/1995-1804 z 21. januára 1998. Naposledy citovaným uznesením bolo správcovi konkurznej podstaty uložené vyvinúť maximálne úsilie tak, aby bytové domy ako celok boli predané nájomníkom s možnosťou znížiť kúpnu cenu až o 50 %, v prípade, že to nebude možné, predat' bytový dom tomu záujemcovi, ktorý ponúkne najvyššiu kúpnu cenu, ktorá však nesmie byť nižšia ako 75 % hodnoty znaleckého posudku. S týmito podmienkami, za ktorých bolo možné speňažiť predmetný obytný dom, správca konkurznej podstaty neoboznámil žalobcov ako nájomníkov obytného domu napriek tomu, že sa opakovane domáhali prevodu vlastníctva najskôr k bytom, resp. neskôr k celému obytnému domu a žiadali byť oboznámení s podmienkami, za ktorých je možné obytný dom kúpiť. V konaní bolo preukázané, že správca konkurznej podstaty mal vedomosť o tom, že žalobcovia ako nájomcovia bytov majú záujem o kúpu nehnuteľnosti, napriek tomu uzavrel kúpnu zmluvu len s dvoma nájomcami – žalovanými v 2. a 3. rade, navyše spoločníkmi úpadcu.

5. K postupu súdu sťažovatelia uvádzajú, že krajský súd rozhodol naposledy rozsudkom č. k. 10 Cbi 11/2004-679 z 1. júla 2014. Tento rozsudok bol v odvolacom konaní vedenom na základe odvolania podaného žalovanými zrušený uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Obo 48/2014 z 29. februára 2016 a vec bola krajskému súdu vrátená na ďalšie konanie. Odvtedy až

do podania tejto ústavnej sťažnosti súd prvej inštancie nevykonal žiaden právny úkon okrem nariadenia pojednávania a jeho následného zrušenia.

6. Sťažovatelia poukazujú na to, že v súčasnosti naďalej platia nájom a náklady spojené s užívaním bytov žalovaným v 2. a 3. rade. V obytnom dome ani v bytoch žalovaní v 2. a 3. rade ako vlastníci nevykonávajú žiadnu údržbu, od nadobudnutia nehnuteľnosti do ich vlastníctva obytný dom chátra, v dažďoch zateká do pivníc spodná voda, okná sú drevené, rozpadávajú sa, čím fúka do bytov, steny sú popraskané, v spoločných priestoroch schodišťa sú osadené železné okná a dvere, ktoré sú staré, uniká teplo, dom nie je zateplený a nájomníkom – žalobcom vznikajú abnormálne vysoké náklady na kúrenie. Za obdobie od podania žaloby v roku 1999 ubehlo takmer 19 rokov, žalobcovia žijú v neustálom strachu a obave, že prídu o strechu nad hlavou, zostarli o 19 rokov, sú v súčasnosti už vo veku okolo 70 rokov, po celý čas majú strach o bývanie, sú v strese z konania žalovaných a nečinnosti súdov, čo zhoršuje ich zdravotný stav, a vyjadrujú obavy, že pri takomto postupe súdov je veľký predpoklad, že ďalší zo žalobcov sa spravodlivosti nedožijú tak, ako k tomu došlo u pôvodných žalobcov v 3. a 7. rade. Vzhľadom na to, že ani po 19 rokoch nie je skončené súdne konanie o ich nároku, postup krajského súdu podľa sťažovateľov nie je možné považovať za taký, ktorý by naplňal účel občianskoprávneho konania pred súdom a povinnosť konajúceho súdu organizovať procesný postup tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prerokovaná a skončená a aby sa čo najskôr odstránil stav ich právnej neistoty.

7. V konkrétnom prípade nie je podľa sťažovateľov možné ospravedlniť prietahy ani zložitou veci. Nároky obdobného druhu sú častým predmetom súdnych konaní, a preto majú súdy s rozhodovaním v obdobných sporových konaniach bohaté skúsenosti a k dispozícii pomerne rozsiahlu judikatúru. Pokiaľ ide o faktickú stránku veci, súd mal k dispozícii všetky potrebné skutočnosti, sťažovatelia predložili všetky dôkazy na preukázanie svojich tvrdení, ani zo strany žalovaných neboli navrhované žiadne ďalšie dôkazy, aby súd mohol vec bez zbytočných prietahov na základe štandardného procesného dokazovania posúdiť a ustáliť skutkový stav. Po ustálení skutkového stavu následne nie je odborne natoľko zložitý daný skutkový stav právne posúdiť, nakoľko právna úprava

vzťahujúca sa na predmet sporu je konkrétna, teda nebol daný žiaden dôvod, aby sa predmetná vec pre právnu či faktickú zložitosť prejednávala v súdnom konaní takmer 19 rokov.

8. Zo strany sťažovateľov nedošlo k žiadnemu prietahu, za dobu takmer 19 rokov požiadala právna zástupkyňa sťažovateľov dvakrát, a to bezodkladne po doručení termínu pojednávania, z dôvodu kolízie o zrušenie termínu pojednávania a určenie nového termínu pojednávania, čo nie je možné považovať na strane sťažovateľov za pričinenie sa o prietahy. Všetky ďalšie úkony boli vykonané včas, boli predložené všetky listinné dôkazy a označené všetky dôkazy potrebné pre uplatnenie nároku žalobcov v tomto konaní sťažovateľov.

9. Krajský súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k ústavnej sťažnosti podaním sp. zn. 1 SprV 74/2019 z 12. februára 2019, ktoré bolo doručené ústavnému súdu 14. februára 2019. Predseda krajského súdu v ňom vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania a predložil chronológiu dosiaľ vykonaných úkonov krajského súdu. K samotnej ústavnej sťažnosti uviedol, že krajský súd vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 10 Cbi 11/2004-276 zo 16. júna 2004 tak, že žalobu zamietol. Toto rozhodnutie bolo zrušené uznesením najvyššieho súdu č. k. 2 Obo 205/2004-330 z 10. augusta 2005. V ďalšom konaní, riadiac sa pokynmi najvyššieho súdu, rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 10 Cbi 11/2004-373 z 15. marca 2006 tak, že po doplnení dokazovania žalobu znova zamietol. Na podklade odvolania sťažovateľov najvyšší súd uznesením sp. zn. 5 Obo 90/2006 z 9. apríla 2008 rozsudok krajského súdu opäť zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie. Krajský súd vo veci opätovne rozhodol rozsudkom č. k. 10 Cbi 11/2004-679 z 1. júla 2014 s tým, že žalobe v celom rozsahu vyhovel. Proti vydanému rozsudku podali odvolanie žalovaní a najvyšší súd na podklade tohto odvolania rozsudok krajského súdu uznesením sp. zn. 2 Obo 48/2014 z 29. februára 2016 opäť zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd nariadil pojednávanie na 21. september 2016, avšak žalovaní požiadali o odročenie termínu z dôvodu kolízie pojednávania ich právneho zástupcu. Následný termín pojednávania, ktorý bol nariadený na 5. október 2016, bol zrušený z dôvodu odchodu

zákonného sudcu do dôchodku a následného prerozdelenia súdnych spisov, ako aj rozhodnutia o vylúčení sudcu JUDr. Borisa Tótha z prerokovania sporu.

10. Predseda krajského súdu ďalej uvádza, že podľa zákonnej sudkyne „*sa jedná o vec výrazne právne zložitú, o čom svedčí i doterajší priebeh súdneho konania a vyššie uvedená chronológia vydaných rozhodnutí. Okrem samotných rozsudkov bolo v konaní vydaných viacero procesných rozhodnutí ohľadne procesného nástupníctva, ako aj rozhodovania o vedľajších účastníkoch konania.*“. Podľa vyjadrenia zákonnej sudkyne nie je pravda, že krajský súd od roku 2016 nekoná, pretože 12. septembra 2016 bol kreovaný nový senát. Na účely naštudovania spisu bol termín pojednávania nariadený na 5. október 2016 zrušený a na účely oboznámenia sa so stavom veci bol nariadený informatívny výsluch správcu konkurznej podstaty na 19. december 2017. Dňa 20. januára 2018 vydal krajský súd pokyn na preverenie stavu súvisiaceho konkurzného konania. Ďalej bolo konajúcemu súdu 10. októbra 2018 oznámené, že [REDAKOVANÉ] zomrela žalobkyňa [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] zomrel žalovaný [REDAKOVANÉ]. Krajský súd na účely zistenia právneho nástupníctva vyzval 6. februára 2019 právnych zástupcov strán na doručenie osvedčenia o dedičstve. Po ustálení okruhu strán sporu bude krajský súd pokračovať v konaní vo veci samej. Vec bola zaradená na prerokovanie v zmysle harmonogramu práce na mesiac apríl 2019. Zákonná sudkyňa napokon poukazuje na to, že vec jej bola pridelená ako v poradí piatemu zákonnému sudcovi a vybavuje ju od roku 2016 popri rozsiahlej agende vrátane maloletých a vecí súvisiacich s konkurzným konaním, ako aj incidenčnými spormi a tiež agendou justičnej pokladnice.

11. Podaním z 13. novembra 2019 vyzval ústavný súd právnu zástupkyňu sťažovateľov na repliku k vyjadreniu krajského súdu. JUDr. Marta Wertlenová podaním doručeným ústavnému súdu 29. novembra 2019 oznámila, že 28. novembra 2019 zaniklo jej plnomocenstvo na zastupovanie sťažovateľov pred ústavným súdom z dôvodu jeho odvolania zo strany sťažovateľov. Dňa 3. decembra 2019 zaslala právna zástupkyňa sťažovateľov oznámenie o úmrtí sťažovateľky [REDAKOVANÉ] spolu s informáciou, že dedičmi sú [REDAKOVANÉ] (manžel), [REDAKOVANÉ] (dcéra) a [REDAKOVANÉ] (syn).

12. Prípísom z 3. decembra 2019 vyžiadal ústavný súd od krajského súdu informáciu, s kým pokračuje v konaní namiesto zomrelej [REDAKOVANÉ]. Dňa 9. decembra 2019 krajský súd oznámil, že konanie proti zomrelej [REDAKOVANÉ] bolo zastavené výrokom II uznesenia krajského súdu č. k. 10 Cbi 11/2004-831 z 10. apríla 2019. Telefonickým dopytom bolo ďalej na krajskom súde zistené, že najvyšší súd uznesením sp. zn. 2 Obo 11/2019 z 28. novembra 2019 v odvolacom konaní potvrdil rozhodnutie o zastavení konania.

13. Prípísom z 5. decembra 2019 vyzval ústavný súd sťažovateľov, aby odstránili nedostatok podania spočívajúci v absencii právneho zastúpenia. Dňa 13. decembra 2019 doručili sťažovatelia plnomocenstvo na zastupovanie pred ústavným súdom udelené JUDr. Miroslavovi Ivanovičovi. Na výzvu na podanie repliky k vyjadreniu krajského súdu však sťažovatelia v určenej lehote a ani do dnešného dňa nereagovali.

14. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Skúmanie podmienok konania v dôsledku smrti [REDAKOVANÉ]

15. Ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie z vyjadrenia krajského súdu (doručeného 14. februára 2019) zistil, že sťažovateľka [REDAKOVANÉ] (teda po podaní ústavnej sťažnosti) zomrela. Právna zástupkyňa sťažovateľky [REDAKOVANÉ] túto skutočnosť oznámila ústavnému súdu 3. decembra 2019.

16. Dňa 13. decembra 2019 doručili ústavnému súdu plnomocenstvá na zastupovanie v tomto konaní aj dedičia zomrelej sťažovateľky [REDAKOVANÉ] – [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (dcéra) a [REDAKOVANÉ] (syn).

17. Podľa § 62 zákona o ústavnom súde ak tento zákon v piatej časti alebo šiestej časti neustanovuje inak a povaha veci to nevyklučuje, vzťahuje sa na konanie pred ústavným súdom podľa povahy veci primerane Civilný sporový poriadok. Podľa § 63 ods. 1 Civilného sporového poriadku ak strana zomrie počas konania skôr, ako sa konanie právoplatne skončí, súd posúdi podľa povahy sporu, či má konanie zastaviť, alebo či v ňom môže pokračovať.

18. Ústavný súd preto musel posúdiť, či v konaní o ústavnej sťažnosti možno namiesto zomrelej [REDAKOVANÉ] pokračovať s jej dedičmi alebo je potrebné konanie voči jej osobe zastaviť.

19. Predmetom konania o ústavnej sťažnosti je právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. Namietané prietahy mali nastať v civilnom konaní vedenom na krajskom súde.

20. Ústavný súd poznamenáva, že základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je viazané na konkrétnu osobu, ktorá je procesnou stranou (účastníkom) namietaného konania pred všeobecným súdom, teda v tomto prípade na zomrelú sťažovateľku [REDAKOVANÉ]. Zároveň však platí, že právny nástupca vstupujúci do konania pred všeobecnými súdmi v dôsledku univerzálnej sukcesie (dedič) môže pri tvrdení o porušení základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uplatňovať celú dĺžku konania, teda aj dobu, počas ktorej sa konania zúčastňoval jeho predchodca. Uvedený názor vychádza z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 dohovoru (napr. rozsudok Sadik Amet a ďalší proti Grécku z 3. 2. 2005, č. 64756/01, § 18; rozhodnutie Kiška proti Slovensku z 24. 3. 2009, č. 45123/06, atď.), ktorý – ako ústavný súd opakovane pripomína – má rovnaký obsah ako čl. 48 ods. 2 ústavy (medzi mnohými II. ÚS 55/98). Ústavný súd si tento názor v minulosti osvojil napr. v náleze sp. zn. I. ÚS 197/05 z 18. januára 2006, ktorého predmetom boli tak isto prietahy v konaní pred civilným súdom. V tejto veci ústavný súd po smrti sťažovateľa *de facto* pokračoval s jeho právnymi nástupcami a konštatoval

porušenie ich práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov [nález bol vydaný v čase platnosti Občianskeho súdneho poriadku, keď súd v prípade univerzálnej sukcesie v dôsledku smrti účastníka nevydával žiadne rozhodnutie o procesnom nástupníctve, ale automaticky v konaní pokračoval s právnymi nástupcami podľa výsledku dedičského konania (pozri ŠTEVČEK, M., FICOVÁ S. a kolektív. *Občiansky súdny poriadok. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 285.); rovnako vtedy postupoval aj ústavný súd (pozri bod 4.2 nálezu)].

21. Skutkové okolnosti posudzovaného prípadu sa ale líšia od okolností, za ktorých bol vydaný nález sp. zn. I. ÚS 197/05, a to tým, že krajský súd uznesením č. k. 10 Cbi 11/2004-831 z 10. apríla 2019 konanie proti zomrelej ██████████ zastavil, pretože dospel k záveru, že v konaní nie je možné pokračovať s jej dedičmi. Jej dedičia teda nie sú sporovými stranami (účastníkmi) napadnutého konania pred krajským súdom a kým sa nimi nestanú, nemožno vysloviť záver, že krajský súd porušuje ich právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov.

22. Z hľadiska posúdenia procesného nástupníctva v konaní pred ústavným súdom je teda podstatné to, či dedičia sťažovateľky ██████████ pokračujú v konaní pred všeobecným súdom, v ktorom má dochádzať k priet'ahom, ako jej procesní nástupcovia. V posudzovanom prípade bolo zistené, že tomu tak nie je, a preto ústavný súd konanie vo vzťahu k zomrelej sťažovateľke ██████████ zastavil (bod 1 výroku nálezu). Zastavenie konania nebráni tomu, aby si jej právni nástupcovia v budúcnosti uplatnili svoje práva vyplývajúce z konania pred krajským súdom, ak sa stanú jeho stranami.

III.

Relevantná právna úprava

23. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

24. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

25. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa čl. 127 ods. 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

26. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon o ústavnom súde. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

27. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

28. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

IV.

Posúdenie vecí ústavným súdom

29. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru EŠLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

30. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už označených práv vychádza ústavný súd zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

31. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila i v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESĽP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

32. Z judikatúry ústavného súdu však vyplýva tiež to, že v prípade extrémnych prieťahov (prieťahy, ktoré možno počítať v desiatkach rokov) už uvedené faktory strácajú význam, pretože ani právne či skutkovo najnáročnejšie spory nesmú trvať takú dlhú dobu, ktorá už predstavuje podstatnú časť ľudského života. Ústavný súd už mnohokrát vyslovil, že „oneskorená spravodlivosť je odmietnutou spravodlivosťou“ (m. m. I. ÚS 57/2016, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 113/2018, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 161/2018, atď.) a že dĺžka konania počítaná v desiatkach rokov je z ústavnoprávneho hľadiska neakceptovateľná a už sama osebe je spôsobilým dôvodom na vyslovenie porušenia základného práva účastníka takého konania na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 52/01, I. ÚS 582/2015, III. ÚS 169/2017).

33. Ústavný súd mal v danom prípade za úlohu zhodnotiť primeranosť dĺžky konania, ktoré začalo v septembri 1999, na krajskom súde je vedené od postúpenia veci v januári roku 2004 a do dnešného dňa nebolo ukončené ani na prvom stupni. Viac než 20 rokov trvajúce konanie je možné považovať už *prima facie* za extrémne dlhé a samo osebe je dôvodom na vyslovenie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (porovnaj napr. I. ÚS 582/2015, bod 11). Európsky súd pre ľudské práva v obdobných prípadoch konštatoval, že vo výnimočných prípadoch môže byť príliš dlhé trvanie súdneho konania považované za zásah do práva na prístup k súdu a neodôvodnená absencia konečného rozhodnutia počas obzvlášť dlhého obdobia môže predstavovať až odmietnutie spravodlivosti (rozsudok vo veci Vassilios Athanasiou a ďalší proti Grécku z 21.12.2010, č. 50973/08, § 52).

34. K argumentom krajského súdu ospravedlňujúcim dĺžku konania ústavný súd len v stručnosti konštatuje, že predmetom napadnutého konania je spor o platnosť kúpnej zmluvy, ktorú uzavrel správca konkurznej podstaty pri speňažovaní majetku podstaty. Krajský súd síce vo vyjadrení uvádza, že vec je podľa jeho názoru právne zložitá, avšak neuvádza dôvody, pre ktoré ju za takú možno považovať. Pokiaľ ide o tvrdenie krajského súdu, že o zložitosti veci svedčí opakované rušenie jeho rozhodnutí najvyšším súdom, to podľa názoru ústavného súdu svedčí skôr o neefektívnosti postupu vo veci. Súdny sú povinné po zrušení rozhodnutia v inštančnom konaní postupovať tak, aby v čo najkratšej dobe vyhovel požiadavkám kasačného rozhodnutia a odstránili vady v ňom vytykané. Pokiaľ krajský súd argumentuje množstvom rozhodnutí týkajúcich sa procesného nástupníctva vo veci, treba uviesť, že tento stav je práve dôsledkom priet'ahov v konaní, keďže niektorí z pôvodných účastníkov konania v priebehu konania zomreli. Ústavný súd napokon konštatuje, že priet'ahy v konaní nemožno ospravedlniť ani všeobecne známou preťaženosťou sudcov, zmenou v zložení senátov, ani množstvom procesných úkonov sudcu; je totiž vecou štátu, aby organizoval svoje súdnictvo tak, aby princípy súdnictva zakotvené v ústave i v dohovore boli rešpektované a prípadné nedostatky v tomto smere nemôžu ísť na ťarchu občanov, ktorí od súdu právom očakávajú ochranu svojich práv v primeranej dobe (IV. ÚS 21/2018).

35. Na základe už uvedeného dospel ústavný súd k záveru, že doterajšia celková dĺžka konania je z ústavného hľadiska celkom zjavne neakceptovateľná. Postupom krajského súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj ich práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto vyslovil, že označené práva sťažovateľov porušené boli (bod 2 výroku tohto nálezu).

36. Vychádzajúc z toho, že ústavný súd konštatoval porušenie základného práva sťažovateľov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a ich práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj zo skutočnosti, že posudzované konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu právoplatne skončené, prikázal ústavný súd podľa § 133 ods. 3 zákona o ústavnom súde krajskému súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Cbi 11/2004 konať bez zbytočných prietáhov (bod 3 výroku nálezu).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

37. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

38. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

39. Sťažovatelia žiadali o primerané finančné zadosťučinenie vo výške 15 000 € pre každého. Jeho výšku odôvodnili mimoriadnymi okolnosťami prípadu. Uvádzajú, že žijú už takmer 19 rokov (momentálne už viac než 20 rokov, pozn.) v neustálom strachu a obave,

že prídu o strechu nad hlavou, zosťarili o 19 rokov, sú v súčasnosti už vo veku okolo 70 rokov, po celý čas majú strach o bývanie, sú v strese z konania žalovaných a nečinnosti súdov, čo zhoršuje ich zdravotný stav, a vyjadrujú obavy, že pri takomto postupe súdov je veľký predpoklad, že ďalší zo žalobcov sa spravodlivosti nedožijú tak, ako k tomu došlo u pôvodných žalobcov v 3. a 7. rade.

40. Ústavný súd uvádza, že cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade je bez pochybností namieste priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení výšky finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

41. Ústavný súd vzal do úvahy celkovú doterajšiu dĺžku konania (viac než 20 rokov), ďalej predmet konania, ktorého faktická ani právna komplikovanosť nebola preukázaná, skutočnosť, že nebol preukázaný podiel sťažovateľov na dĺžke konania, ale tiež význam predmetu konania pre sťažovateľov, keďže predmetom sporu boli práva k nehnuteľnosti, ktorá im slúžila na bývanie. Po zohľadnení týchto okolností považoval ústavný súd priznanie sumy 10 000 € každému zo sťažovateľov za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde (bod 4 výroku nálezu), čo zodpovedá rozhodovacej praxi ústavného súdu (porovnaj napr. III. ÚS 169/2017 alebo I. ÚS 582/2015).

VI.

Trovy konania

42. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku ich právneho zastúpenia. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť

niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

43. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2017, ktorá bola vo výške 921 €. Náhradu priznal za dva úkony právnej služby v roku 2018 (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Právny zástupca sťažovateľov neosvedčil, že by bol platcom dane z pridanej hodnoty. Náhrada za dva úkony právnej služby pri zastupovaní siedmich osôb (§ 13 ods. 2 vyhlášky) predstavuje spolu s režijným paušálom sumu 1 203,44 € (bod 5 výroku nálezu). Ústavný súd uznal za úkony právnej pomoci aj úkony, ktoré pôvodná právna zástupkyňa v rámci povinného právneho zastúpenia urobila v mene [REDAKOVANÉ] do dňa jej smrti. Smrť sťažovateľky [REDAKOVANÉ] a následné zastavenie konania z tohto dôvodu by nemali byť dôvodom nepriznania ich úhrady, berúc do úvahy smrť ako právnu udalosť nepredvídateľného charakteru (podobne pozri II. ÚS 218/05).

44. Náhradu trov konania je krajský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

45. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. januára 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu